

Persones refugiades

La Comissió de Cooperació d'Alcella ens informa i reflexiona al voltant de les persones refugiades

El concepte de persona refugiada, tal i com avui l'entendem, sorgeix a Europa després de la Primera Guerra Mundial. Abans, les guerres balcàniques de principis del segle XX ja havien provocat grans moviments de població que buscaven refugi, però aquestes persones no tenien cap estatus que els permetés romandre de forma permanent i estable en els països d'asil. Després de la Primera Guerra Mundial augmenta el nombre de persones refugiades, i s'agreuja la situació de la seva protecció. Sorgeixen, llavors, algunes iniciatives per donar-los protecció, com l'anomenat "passaport Nansen".¹

Però és al final de la Segona Guerra Mundial quan el nombre de persones refugiades i desplaçades augmenta de forma alarmant. A partir de 1948, l'Assemblea General de les Nacions Unides acorda la creació de l'Agència de les Nacions Unides per als Refugiats (ACNUR) i convoca una conferència intergovernamental per aprovar un estatut de les persones refugiades. Aquest procés culmina amb la convenció relativa a l'estatut de les persones refugiades, signada a Ginebra el 28 de juliol de 1951. La Convenció constitueix, encara a dia d'avui, la pedra angular del sistema habilitat pel dret internacional per a la protecció de les persones refugiades. Això no obstant, aviat va ser evident que la persistència del fenomen de les persones refugiades desbordava els límits fixats per la Convenció. Per aquest motiu, per complementar-la i donar cobertura a les situacions que quedaven al marge de la mateixa, es va adoptar el Protocol de Nova York sobre l'estatut de les persones refugiades (4 d'octubre de 1967), on s'ampliava el terme de refugiat

i, des del punt de vista subjectiu, s'obria a la participació d'Estat que no formaven part de la Convenció de Ginebra de 1951.

Prop de 60 milions de desplaçats

A partir de 1980 s'agreuja la situació dels refugiats com a conseqüència dels succe-

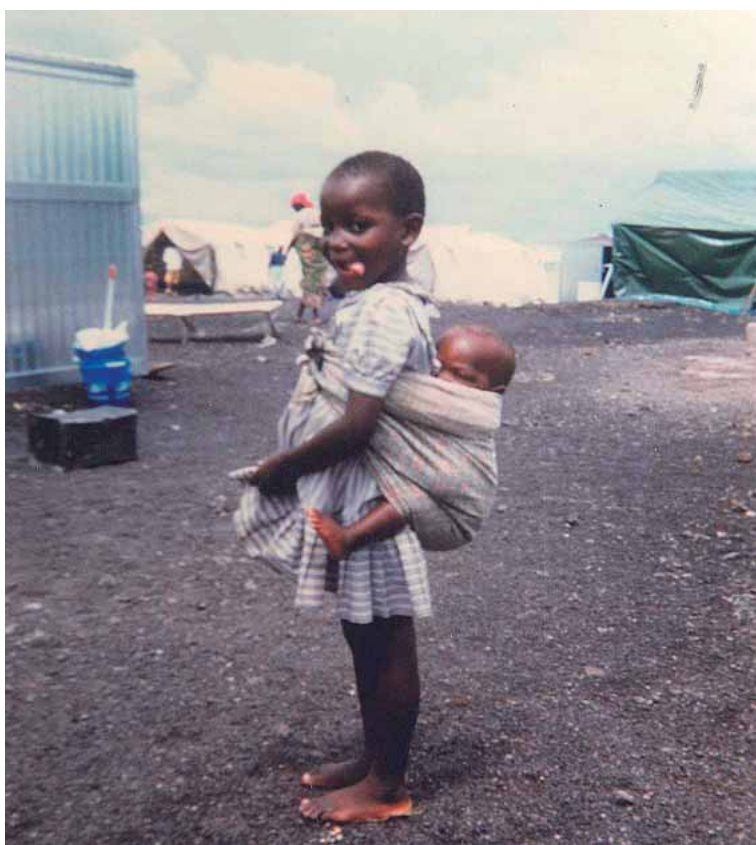
1.2 del Protocol de Nova York, el terme de refugiada s'aplica a tota persona que tingui fundats temors de ser perseguida al territori del seu Estat, del qual és nacional o en el qual té la seva residència habitual, per raons de raça, religió, nacionalitat, opinions polítiques o pertinença a determinat grup social i no pugui o no vulgui, a causa d'aquests temors, acollir-se a la protecció d'aquest país, cosa que la impulsa a buscar la seguretat d'un segon Estat, a sol·licitar asil.

La pedra angular de l'estatut del refugiat és la garantia de seguretat, que es plasma en la clàusula que prohibeix als Estats tornar la persona refugiada a un país en el qual la seva vida o llibertats es troben en perill. La no devolució és la premissa necessària per a la seva protecció, i constitueix la base de l'asil territorial que se li concedeix, bé de forma permanent, bé de manera temporal. S'entén per asil el dret a ser reconegut com a refugiat, així com a rebre la protecció legal i l'assistència material que aquesta condició comporta.

Marc jurídic

El problema general que presenta la regulació internacional del dret d'asil és que la seva concessió o denegació queda a mercè de l'autoritat de l'Estat al

qual se sol·licita. És curiós comprovar que, si bé la Declaració Universal dels Drets Humans (1948) estableix en el seu article 14.1 que "en cas de persecució, tota persona té dret a cercar asil i a gaudir d'ell en qualsevol país", no diu res sobre l'obligació dels Estats a concedir-lo. Tot i diversos intents de regular millor el tema de l'asil, han fracassat per la voluntat dels Estats de mantenir la desre-

Una nena carreteja el seu germà a un camp de refugiats a Goma (RD Congo), el 1994.

sus conflictes armats. A l'actualitat, el món s'enfronta a la major crisi de refugiats des de la Segona Guerra Mundial. Segons el darrer informe de l'ACNUR, actualment hi ha 59.500.000 persones desplaçades forçosament en el món, de les quals quasi 20 milions són refugiades².

Segons l'article 1 de la Convenció sobre l'estatut de les persones refugiades i l'article

1. Els passaports Nansen eren documents personals destinats a ser un mitjà d'identificació i document de viatge per a les persones refugiades.

2. Es considera refugiada la persona que creua la frontera internacional del seu país. Desplaçada (o desplaçada interna) és la persona que fuig de casa seva, però roman dins el seu país (font dades: Acnur)

Tendes de campanya a un camp de refugiats al Líban (2015).

Famílies refugiades, RD Congo, 1994.

gulació en aquest àmbit i, així, conservar la seva llibertat d'acció pel que fa a la concessió de l'asil. Per tant, avui dia, si bé a l'àmbit internacional es reconeix el dret que tenen les persones refugiades a obtenir asil, encara segueix sense establir-se una obligació internacional correlativa que forci els Estats a la seva concessió, per la qual cosa l'exercici d'aquest dret depèn de la bona voluntat dels Estats als quals se sol·licita l'asil.

Fins ara hem parlat dels aspectes legals que regeixen la situació de les persones refugiades, però no hem d'oblidar que darrere de la fredor de les lleis i les normes internacionals -en principi ben intencionades, però que sovint es demostren ineficaces-, hi ha l'aspecte humà, el més important i el que hauria de guiar totes les intervencions.

I si fóssim nosaltres?

Fa uns dos anys, l'ONG britànica Save the Children va fer un petit vídeo molt interessant que il·lustra de manera força eloqüent com es capgira la vida d'una nena quan hi irromp un conflicte armat. (El podeu veure entrant a savethechildren.org.uk i escrivint el text *most shocking second a day video* al cercador de la pàgina). L'interès principal és el fet que la situació passa a Londres, i les imatges volen mostrar com aquesta situació de total desemparament a què moltes persones es veuen abocades podria succeir-nos a qualsevol de nosaltres. El vídeo acaba amb una frase que diu: "pel fet que no et passi a tu, no vol dir que no estigui passant". La intenció és que ens posem a la pell d'aquesta nena i de tants infants, dones i homes que mai haguesin imaginat tot el patiment que els vindria arrel d'una situació de conflicte armat. Cal reflexionar, no pensar de forma trivial, sinó reflexionar, què passaria si aquesta nena fos la nostra filla, la nostra neboda, nosaltres... Posar-nos en la pell de l'altra persona per entendre el seu patiment.

Pensem per un moment en el nostre entorn: la nostra casa, la nostra família, l'escola dels nostres fills i filles, les amistats, etc. Imaginem que tot això -que en major o menor mesura quasi tothom té al nostre país- comencés a esquarterar-se. Si tenim fills de certa edat, hi ha el perill afegit que siguin obligats a combatre. De cop i volta ja no podem anar a treballar, el veïnat marxa, la família marxa, les amistats són lluny, etc. Es reestructura

"EL REGUITZELL D'IMATGES DE FAMÍLIES FUGINT DE LA GUERRA I QUE PORTEM VEIENT DES DE FA UN TEMPS, ACABA PER DESHUMANITZAR AQUESTES PERSONES, CONVERTINT-LES EN UNA "MASSA" DE GENT SENSE ROSTRES"

"TOTES LES CRIATURES QUE VEIEM VAGANT DARRERE UNS REIXATS FA UNS TEMPS ESTAVEN ANANT A ESCOLA"

tot el nostre entorn, les escoles tanquen, els hospitals comencen a tenir mancances, comença a mancar menjar, aigua, etc. I, de cop i volta, comencen a caure bombes i arriba de cop tot l'horror de la guerra: saquejos, violacions, assassinats... Arriba la por.

El reguitzell d'imatges de famílies senceres, de joves, de gent gran, de dones amb criatures petites fugint de la guerra i que portem veient des de fa un temps, principal-

ment arrel del conflicte a Síria, sembla que acaba per deshumanitzar aquestes persones, convertint-les en una "massa" de gent sense rostres, sense noms, sense passat i, el que és més trist encara, sense futur. Hem de lluitar contra aquesta percepció. Tota aquesta gent que veiem per la televisió tenen un nom, una història, família, professions, capacitats. Totes les criatures que veiem vagant per uns terrenys plens de fang o darrere uns reixats amb els rostres desesperançats fa uns temps estaven anant a escola, jugant al pati, fent deures. Ara són persones refugiades. I això, que hauria de ser per a ells una garantia d'emparedament, sembla que s'hagi transformat per a molts governs europeus en una nosa que no saben, o no volen, encarar i solucionar.

No deixem que deshumanitzin cap persona refugiada. Pel fet de ser persona tothom té un valor intrínsec i una dignitat que cal respectar. Posem cara i nom a aquesta gent i a la de tants altres llocs: Afganistan, Palestina, Nigèria, Sudan, Iemen, etc. A tothom qui necessita protecció, a tothom qui fuig de la por. Perquè tothom té dret a viure en pau i perquè, en el fons, tot i que ens creiem ben diferents, som molt semblants en les nostres aspiracions principals: viure en pau, veure créixer els nostres en bones condicions, que tinguin aixopluc, que no els falti menjar, que puguin educar-se, curar-se quan calgui, etc. En definitiva, tenir futur.

Molt aviat, a casa nostra, comptarem amb el testimoni d'un integrant de Pro-Activa Open Arms, organització sorgida d'un grup de socorristes de Badalona que s'han traslladat a l'illa de Lesbos per ajudar persones refugiades que arriben per mar. Ens contarà la seva experiència dins de l'espai "Tertúlies en Primera Persona", que organitza la Comissió de Cooperació Internacional de l'Ajuntament. La cita és el 2 de juny a les 19h a Can Lleonart. Us convidem a assistir-hi. ●